

Иштван Еркењ ТОТОВИ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

НОВИ САД

Позоришни трг 1, 21101 Нови Сад
Телефон: 021/6621 411 (централа)

За издавача / ДРАГАНА МИЛОШЕВИЋ, в. д. управника
УД Драма / НИКОЛА ПЕЈАКОВИЋ, директор

Уредник / ЛЕЈЛА АЈДАРИ ЈЕРКОВИЋ
Обликовање / СОЊА ВИДАКОВИЋ САВИЋ
Графичко уређење / ЂОРЂЕ ЛАБАТ
Фотографије / МАРИЈА ЕРДЕЉИ и ДАНИЈЕЛ РАУШКИ

Штампа / Служба за дизајн и издавачку делатност СНП-а
Тираж / 250

165. сезона 2025/2026.

www.snp.org.rs

Иштван Еркењ

ТОТОВИ

Редитељ: Иван Церовић

Драматург: Божидар Кнежевић

Сценограф: Саша Сенковић

Костимографиња: Саша Јамушаков

Композитор: Александар Бахун

Асистенткиња редитеља: Ђорђа Гргић

Асистенткиња сценографа: Надица Даниловац

Сараднице на сценографији: Милица Танасић,

Нина Радованов, Марија Богојевић (студенткиње треће
године Академије уметности, Дизајн ентеријера)

Играју:

ТОТ ЛАЈОШ - **Александар Гајин**

ТОТ МАРИШКА - **Марија Меденица**

ТОТ АГИКА - **Милица Грујичић**

МАЈОР - **Милан Ковачевић**

ПОШТАР - **Душан Стојановић**

ГОСПОЂА ГИЗИ - **Марта Береш / Катарина Брадоњић**

ВЛАСНИК ПУМПЕ - **Предраг Момчиловић**

ПРОФЕСОР ЦИПРИЈАНИ - **Пеђа Марјановић**

ПАРОХ ТОМАЈИ - **Данило Миловановић Вукмановић**

Инспицијенткиња: Бранислава Станков

Суфлерка: Анисија Богданов

Организаторка: Милица Миловановић Вукмановић

Прва проба: 2. март 2026. у ВИП салону

Премијера: 28. април 2026. на Камерној сцени

О ишцу

фото Vahl Ottó, wikipedia.org

Иштван Еркењи (Örkény István, 1912–1979.) се сматра мајстором кратке форме и једним од најзначајнијих мађарских писаца 20. века. Познат је по свом специфичном гротескном и апсурдном стилу и друштвеној критици. Еркењ је најпознатији по збирци Једноминутне новеле (1968.), где реалсоцијализам приказује као позориште апсурда. Поред новела, писао је драме и романе, а био је активан и у позоришном животу. У његовој приповедној прози доминира ратна тематика и тематика из радничког живота. Најпознатији Еркењов роман Супружници преведен је на више језика, а по том роману снимљен је и успешан филм – а његова најважнија драма свакако су Тотови (Породица Тот). Мадачев Камерни театар у Будимпешти је у част Иштвана Еркењија 2004. године преименован у Е. Театар.

Реч драматурга

„Тотови“ су гротеска која је у овој поставци на сцену „појачана“ елементима црнотуморне комедије и понегде, врло дискретно, обојена апсурдом. Пишчева парадигма о робовима и тиранима није захтевала никакве веће драматуршке интервенције осим мањих скраћења и прилагођења. Значајније измене у наративној линији односе се на феномен релативизације истине који у оригиналној драми обрађен само у назнакама – а у овом упризорењу добио је много значајније место.

Истина је (осим у Ајнштајновој теорији релативности) апсолутна категорија. И по дефиницији је увек само једна – не може их бити више. Истина не зависи ни од већинског мишљења ни од нашег става, не зависи од интереса, не зависи од морала, не тиче је се исплативост, нема веру, нема нацију и боју – просто је независна од свега. Осим од саме себе. То је теорија.

У „пракси“ се, наравно, лаже. Али та лаж није проблем. Чак ако понекад и не знамо да разликујемо истину од лажи то је само несрећан појединачан случај – све док принципијелно знамо да се оно што вреди налази у истини, а оно безвредно у лажи. Све док то знамо – нек нас слободно лажу.

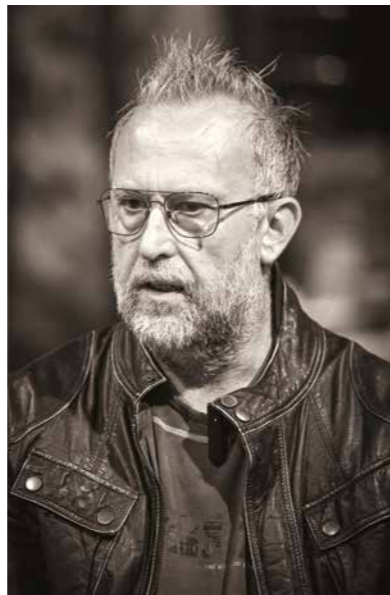
Прави проблем настаје кад се у нашем вредносном систему истина и лаж изједначе – и кад све постане исто. Кад све почне да нам вреди подједнако и кад све постане само једна од равноправних верзија нас и света око нас - то значи да је тај свет изгубио критеријум и за себе и за друге. А бољег критеријума од истине нема.

Управо у тој релативизацији истине лежи главни радитељско-драматуршки идејни отклон на којем ће ова поставка „Тотова“ инсистирати – и управо због тога су у текст убачене специјалне „црне кутије“ са истином и већина осталих измена.

Реч редитеља

„Тошови су једна обична породица: просечни, мали, улашени људи, у свему по ројису. И, у свему, сиремни да ујоде власћи. А кад пресправљени поданици ујаћају пресправљеној власћи, кад је дух сајрџи и влада сџрах, природан жанр постојаје траична ројеска... оно кад се на сав плас од срца смејемо, а у истио време нас неумољиво подилази језа.“ (И. Еркењи)

„Тотови“ су драмско дело Иштвана Еркења настало на основу новеле „Добродошлица за Мајора“ из 1966. године које писац комада дефинише као гротеску са елементима сатире.

У оргиналном тексту породица Тот сизифовски склапа кутије увек и увек, без краја и конца, да би задовољила ауторитет неког тамо мајора - и тако постаје метафора апсурдног и неупитног подаништва. То њихово „кутијање“ осликава природу обичног понизног човека свуда и увек, у свим добима великих страдања, где се тежња за опстанком супротставља очувању људског достојанства. Сви покушаји „обичних“ људи да се додворе надређенима и умилостиве их, чине читаву слику гротескном, а све ситуације наликују смртоносној игри у којој се правила прихватају без много поговора и преговора.

Иштван Еркењ у свом комаду људе условно дели на оне са ропским и оне са тиранским менталитетом (а тако их, углавном, деле и све досадашње поставке комада на сцени), а замисао ове редитељске и драматуршке верзије је да покаже да оба та менталитета постоје истовремено у сваком човеку и да само од околности у којима се конкретни човек налази зависи ко ће из њега измигољити – роб или тиранин. Свако је тиранин слабијем и роб јачем.

Друга важна карактеристика ове поставке Тотова (можда и важнија од приче о тиранији) је фокусирање на проблем релативизације истине у данашњем друштву - и највеће драматуршке измене извршене су управо због тога.

